

Asia: VN/22315/2023

## **Lausuntopyyntö: menettämisseuraamuksia koskevat lainsäädäntömuutokset, työryhmän mietintö**

Direktiivin sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön

**Mitä huomioita teillä on direktiivin sisällöstä ja suhteesta Suomen lainsäädäntöön?**

-

### **Keskeiset ehdotukset**

**Rikoshyödyn poisottamisessa vaadittavan näyttökynnyksen alentaminen ja ehdotettu näyttökynnys**

Kiitämme lausuntomahdollisuudesta.

Kannatamme työryhmämietinnössä ehdotettujen säännösmuutosten tavoitteita. Otamme tässä lausunnossa kantaa joihinkin työryhmämietinnön esityksiin. Mitä tulee rikoshyödyn poisottamisessa vaadittavan näyttökynnyksen alentamiseen ja ehdotettuun näyttökynnykseen, toteamme seuraavaa:

Työryhmän ehdotuksen mukaan Suomessa tulisi ottaa käyttöön uusi selittämättömän omaisuuden menettämisseuraamus. Se voitaisiin tuomita, jos esitutkinnassa tunnistetun omaisuuden olisi syytä olettaa olevan peräisin rikollisesta toiminnasta. Syyttäjältä vaadittavaa näyttöä omaisuuden alkuperästä olisi alennettu eikä mitään yksittäistä rikosta tarvitsisi näyttää toteen.

Ehdotus on sinällään kannatettava ja perusteet sen esittämiselle ovat ymmärrettävät. Toteamme kuitenkin, että esitetty näyttökynnys on nähdäksemme jossain määrin ongelmallinen. Menettämisseuraamus katsotaan kuitenkin rikosoikeudelliseksi seuraamukseksi. Vaikka syytä epäillä -kynnys vastaa pakkokeinolaissa käytettyä näyttökynnystä, se on varsin alhainen, kun samaan aikaan mitään yksittäistä tekoa, ns. liipaisinrikosta, johon omaisuuden saaminen kytkeytyisi ei tarvitsisi osoittaa. Syyttäjän tulee kyetä esittämään uskottavaa näyttöä seikoista, joiden perusteella olisi syytä olettaa omaisuuden olevan peräisin rikollisesta toiminnasta, joka on omiaan tuottamaan taloudellista hyötyä. Ehdotetussa säännöksessä käytetty termi "selittämätön" on tässä suhteessa

ehkä hieman haasteellinen, koska säännöksen tarkoituksena ei ole lähtökohtaisesti kääntää näyttötaakkaa vastaajan tehtäväksi. Näyttötaakka on edelleen syyttäjällä ja selitysvastuu siirtyy vastaajalle vain, jos syyttäjä täyttää näyttötaakkansa.

Kiinnitämme huomiota myös siihen, että nähdäksemme menettämisseuraamuksen suhdetta verotukseen ei esityksessä ole käsitelty riittävästi. Viittaamme tältä osin mm. Helsingin hovioikeuden asiasta lausumaan. Olemme samaa mieltä hovioikeuden lausunnossa todetun kanssa.

#### **Rikoshyödyn poisottamista koskevan menettelyn ottaminen käyttöön rikosoikeudenkäynnin ulkopuolella**

-

#### **Rahanpesuun liittyvän rikoshyödyn takaisinsaamisen tehostaminen**

-

#### **Laajennettu hyödyn menettäminen**

-

#### **Rikoshyödyn jäljittäminen ja tunnistaminen**

-

#### **Omaisuuksien hallinnointi**

-

#### **Hyödyn menettämisen ja asianomistajan vahingonkorvauksen suhde rajat ylittävissä tilanteissa**

-

#### **Menettämisseuraamuksen ja ennallistamisen suhde ympäristörikoksissa**

Ympäristörikoksissa tavoitellaan tyypillisesti kustannussäästöjä ympäristönsuojelunormeja rikkomalla. Rikoksen tuottama hyöty näyttäytyy näin tyypillisesti säästyneinä kustannuksina, ei uusina rikollisen toiminnan mahdollistamina laittomina tuottoina, jotka voitaisiin konfiskoida vaikkapa huumekaupan tuottojen tapaan. Ympäristörikoksissa keskeistä olisi varmistaa, että rikoksen aiheuttamat vahingot ympäristölle voitaisiin ennallistaa. Sen vuoksi on tärkeää, että mahdollista menettämisseuraamusta määrättäessä huomioidaan ensin jo toteutetut tai tuomitut ennallistamistoimet ja niiden kustannukset huolehtien kuitenkin samalla siitä, ettei rikoksella saavutettu hyöty jää rikoksentehtäjälle. Näiden väliseen suhteeseen tulisi kiinnittää vielä jatkovalmistelussa huomiota.

#### **Menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon ja muiden rikokseen liittyvien vaatimusten yhteensovittaminen**

-

#### **Vaikutukset**

**Miten kommentoitte mietinnön arvioita ihmisiin kohdistuvista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista?**

-

**Miten kommentoitte mietinnön arvioita vaikutuksista viranomaisten toimintaan?**

-

**Miten kommentoitte mietinnön arvioita taloudellisista vaikutuksista?**

Katsomme, että myös yritysten tasapuolisten kilpailuedellytysten kannalta on tärkeää, että rikollisin keinoin hankittua omaisuutta ei voida käyttää laillisesti toimivilla markkinoilla. Tästä näkökulmasta ehdotukset ovat myös elinkeinoelämän näkökulmasta kannatettavia.

**Millaisia muita vaikutuksia arvioitte ehdotuksilla olevan?**

-

**Vaihtoehtoiset ratkaisut**

**Miten kommentoitte muita toteuttamisvaihtoehtoja (mietinnön jakso 5)? Millaisia vaikutuksia niillä olisi?**

-

**Onko jokin muu tapa, jolla esityksen tavoitteet voitaisiin toteuttaa?**

-

**Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys**

**Miten kommentoitte mietinnön näkemyksiä, jotka koskevat suhdetta perustuslakiin ja säätämisyjärjestystä (mietinnön jakso 11)?**

Viittaamme tältä osin oikeuskanslerin asiasta antamaan lausuntoon. Siinä on mielestämme erittäin hyvin tarkasteltu sitä haastetta, joka seuraa, kun menettämisseuraamuksen määräämisessä ei edellytettäisi näyttöä tietystä rikoksesta, josta omaisuus on peräisin. Tästä seuraa mm. ongelmia suhteellisuusperiaatteen kannalta, kun menettämisseuraamuksen ankaruus ei seuraisi lähde-/liipaisinrikoksen moitittavuutta. Kuten edellä on todettu, myös menettämisseuraamus on rikosoikeudellinen seuraamus ja sitä koskevan sääntelyn on täytettävä suhteellisuusvaatimus.

Ongelma näyttäytyy myös siinä, että ehdotuksen mukaan kaikkien rikosten menettämiskaavan lyhimmäksi vanhentumisaikaksi tulisi peräti viisitoista vuotta. Tämä koskisi lievimpiäkin rikoksia, joiden syyteoikeuden vanhentumisaika on kaksi vuotta. Epäsuhta on merkittävä. Ehdotettu muutos johtaisi monesti tilanteisiin, joissa menettämisseuraamus määrättäisiin, vaikka liipaisinrikoksesta ei enää voitaisi nostaa syytettä.

Jos ajatellaan asiaa näytön kannalta, ajan kulumisen heikentää monesti käytännön mahdollisuuksia osoittaa omaisuuden alkuperä. Mitä pidempi vanhentumisaika on, sitä enemmän voidaan olettaa nähtävän tapauksia, joissa omaisuuden alkuperää osoittavat dokumentit ovat joutuneet kateisiin muuttojen ja muiden elämässä ja yritystoiminnassa tapahtuvien muutosten takia. Sen vuoksi on

selvää, että pitkä vanhentumisaika ainakin jossain määrin lisää riskiä siitä, että yksittäistapauksissa myös laillisesti saatu omaisuus voidaan määrätä menetetyksi.

Olemme oikeuskanslerin kanssa samaa mieltä, että jatkovalmistelussa ehdotusten perustuslainmukaisuuteen tulisi kiinnittää erityistä huomiota ja asiasta olisi perusteltua saada myös perustuslakivaliokunnan lausunto.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Yrityslainsäädäntö

Markku Rajamäki

johtava asiantuntija

## Lakitekniset huomiot

**Lakitekniset ja muut yksityiskohtaiset huomionne lakiehdotuksista ja niiden säännöskohtaisista perusteluista (jakso 7)?**

-

**Muut havaintonne ja kommenttinne esitysluonnoksesta**

-

-

Rajamäki Markku

Elinkeinoelämän keskusliitto EK - Yrityslainsäädäntö